

МЕТАЛІЧНІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ УКРАЇНИ

Серія підручників з геології корисних копалин України –

«Мінерально-сировинний комплекс України»

О.Л. Гелета,
заступник директора,
керівник відділу експертизи напівдорогоцінного
та декоративного каміння ДГЦУ,
кандидат геологічних наук

Україна має унікальну мінерально-сировинну базу і за цим показником входить до числа передових країн світу. Актуальною потребою подальшого розвитку її мінерального комплексу є підготовка висококваліфікованих фахівців, що відповідають сучасному рівню розвитку геологічної науки і технологічних досягнень. Ось чому серія підручників з геології корисних копалин України, яку підготував колектив кафедри геології родовищ корисних копалин Київського національного університету імені Тараса Шевченка під керівництвом професора В.А. Михайлова, є особливо актуальною. Серія складається з трьох підручників, присвячених металічним, неметалічним і горючим корисним копалинам України.

Перший підручник присвячений металічним корисним копалинам, які складають основу мінерально-сировинної бази України. На сьогодні розробляються родовища залізних, марганцевих, титанових і цирконієвих руд. У перспективі до промислової експлуатації будуть залучені родовища комплексних рідкісноземельних руд і руд рідкісних металів, а також кольорових і благородних металів.

У книзі зібрано і узагальнено великий матеріал з геології, будови, тектоніки і мінералогії відомих в Україні рудних родовищ і рудопроявів. Наведено характеристику мінерально-сировинної бази світу за відповідними видами сировини, а також місце і роль мінерального комплексу України. Розглянуто питання генезису родовищ, технологічних властивостей руд та гірничо-геологічні умови їх експлуатації.

Основна частина роботи присвячена системному опису основних генетичних і геолого-промислових типів родовищ України за категоріями сировини: чорні, легкі, кольорові, благородні, радіоактивні, рідкісні та рідкісноземельні метали. Послідовно, для кожної з перерахованих груп корисних копалин наведено стислу, але насичену характеристику мінерально-сировинної бази світу й України.

Текстова частина супроводжується інформативними ілюстраціями, такими, як геологічні карти і розрізи, таблиці, схеми розташування окремих родовищ в Україні.

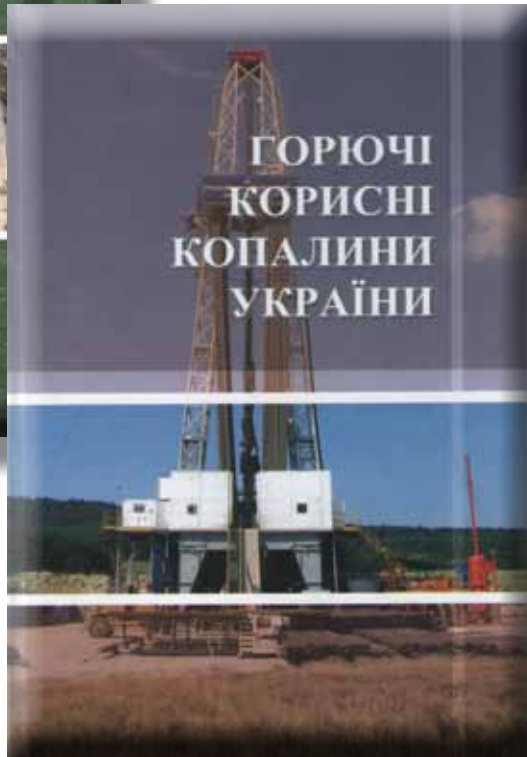
Підручник має певні особливості і відрізняється від монографічних видань. По-перше, тут у скороченому вигляді подано загальні відомості з курсу геології родовищ корисних копалин, основні терміни та поняття, теоретичні основи систематики та класифікації рудних родовищ, розглянуто питання закономірностей розподілу

родовищ у просторі і часі. По-друге, для кожного виду сировини, окрім опису родовищ України, подаються загальні відомості (характеристика елемента, його геохімічних властивостей, особливостей мінералогії тощо), галузі використання і вимоги до сировини, економічні дані. Нарешті, для полегшення сприйняття тексту студентами посилання в підручнику не є численними, як це прийнято у виданнях такого типу.

Підручник «Металічні корисні копалини України», безумовно, приверне увагу викладачів, студентів і фахівців, які працюють в галузі геології родовищ рудної мінеральної сировини. Він узагальнює на сучасному науковому рівні результати багаторічних досліджень великого колективу працівників наукових, виробничих і навчальних організацій та відображає стан вивчення рудних родовищ в Україні.

Другий підручник присвячений геології неметалічних корисних копалин (НKK). У ньому наведено дані про головні види нерудної мінеральної сировини, геологічну будову їх родовищ, систематику та класифікацію. Насамперед необхідно відзначити детальність класифікації НKK, у якій за основу було взято принципи системності, ієрархічності, спільності класифікаційних ознак, а головним з них обрано генетичний принцип. У результаті розроблено багаторівневу ієрархічну сис-

НЕМЕТАЛІЧНІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ УКРАЇНИ

тематику нерудних родовищ України, яка має розгалужені функціональні зв'язки з технологічно-економічними галузями їх застосування. У генетичній класифікації неметалічні корисні копалини за умовами утворення розподілено на ендегенні й екзогенні. Вони пов'язані між собою переходом, відображенням через виокремлення групи вулканогенно-осадових порід, які за умовами накопичення ближчі до екзогенних, а за походженням речовини – до ендегенних.

На відміну від генетичної, геолого-промислової класифікації мінеральної сировини базується не на походженні останньої, а на особливостях промислового використання. Встановлення прямої лінійної кореляції між генетичними типами мінеральної нерудної сировини і галузями її промислового застосування є некоректним, між ними існують складні, розгалужені зв'язки, які змінюються відповідно до економічної кон'юнктури й технологічного рівня виробництва.

Родовища України віднесені авторами до таких геолого-промислових типів сировини: каменеварна, гірничохімічна, гірничорудна, металургійна, будівельна, агрохімічна сировина, сировина для мінеральних фарб та нові

нетрадиційні види неметалічної сировини.

Третій підручник

національної безпеки. Це зумовлює необхідність посилення підготовки національних технічних кадрів у вищих навчальних закладах України.

Підручник охоплює всю палітру горючих корисних копалин України. Сюди входять розділи про загальні проблеми геології нафти і газу, геохімію вуглецю, закономірності розміщення родовищ нафти і газу та нафтогазоносні провінції України. Досить великий розділ присвячено вугільним басейнам України, оскільки вугілля – єдина енергетична сировина, запасів якої потенційно достатньо для забезпечення енергетичної безпеки держави. Наведено загальні відомості про вкопне вугілля, схарактеризовано родовища кам'яного вугілля Донецького і Львівсько-Волинського басейнів, бурого – Дніпровського басейну, розглянуто вугленосність інших районів України.

Важливим додатковим джерелом енергетичної сировини є метан вугільних родовищ, поклади горючих сланців і торфу, яким також присвячено окремі розділи підручника. Наприкінці висвітлено екологічні аспекти видобутку і переробки каустобіолітів і геолого-економічні аспекти горючих корисних копалин як мінерально-сировинної бази світового паливно-енергетичного комплексу.

Якщо говорити в цілому про цикл підручників, то необхідно зазначити, що це значний вклад у вивчення геології родовищ корисних копалин України, який, крім навчального і наукового, має і практичне значення, що дозволяє сформувати певні комплекси того чи іншого виду мінеральної сировини для кожного окремого регіону України. Така винятково важлива і цікава робота виконана вперше.

присвячений горючим корисним копалинам України. Питання геології і економіки горючих корисних копалин відіграє і завжди буде відігравати важливу роль у житті суспільства. Величезне значення вони мають і для України, оскільки горючі корисні копалини (нафта, газ, вугілля, торф, горючі сланці, метан вугільних родовищ) є енергетичною базою нашої економіки, найважливішим чинником економічної незалежності країни.

Енергетичні ресурси України значною мірою виснажені багаторічною експлуатацією її надр як основного джерела паливно-енергетичної сировини спочатку Російською імперією, а потім Радянським Союзом (вугілля Донбасу, газ Дашави і Шебелинки, нафта Прикарпаття і ДДЗ). Саме тому інтенсифікація геологорозвідувальних робіт усіх видів енергетичної сировини є не тільки актуальною для нашої країни, але й життєво необхідною для її